

JAK SE JMENUJEŠ?

14

Sociokulturní kompetence

Jazyková úroveň: A2/B1

Předpokládaný věk: 8., 9. ročník ZŠ, SŠ

Téma: Základní a domácká podoba rodných jmen, jejich užití

Časová dotace: Jedna výuková jednotka (45 minut)

Cíle:

Jazykové cíle

1. Žák ví, co je rodné (křestní) jméno a zná jména svých spolužáků.
2. Žák ví, co je rodný list a jaké informace v něm najde.
3. Žák si uvědomuje, že existuje základní (spisovná, oficiální) podoba jména a různé domácké (neoficiální), citově zabarvené podoby jména.
4. Žák je schopen vyhledat konkrétní informace o vybraném jméně v různých zdrojích.
5. Žák je schopen vyhledané informace prezentovat ostatním.

Nejazykové cíle

1. Žák si uvědomuje individualitu jednotlivce a koncept jména.
2. Žák je schopen rozlišit společenské situace (oficiální × neoficiální) a vzhledem k této skutečnosti zvolit vhodné jazykové prostředky (v souvislosti s křestními jmény).

Pomůcky k pracovnímu listu

Doporučená publikace: Knappová, Miloslava (2015): *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*
Praha: Academia. (popř. jiné vydání)

Metodická doporučení k vybraným aktivitám

Cvičení 1

Co je to rodné jméno? Znáte rodná jména svých spolužáků? Napište některá. Napište své rodné jméno. Proč vám rodiče vybrali právě toto jméno? Líbí se vám vaše jméno? Proč?

Žáci si ukotvují koncept rodného jména. Žáci si možná až při systematickém pojmenování všech osob ve třídě uvědomí, že základní podoba jména se může lišit od podoby užívané mezi spolužáky. Učí se zaujmout postoj k abstraktní jednotce, jakou je jméno, a tento postoj jazykově vyjádřit.

Žáci zároveň procvičují rozdíl mezi přivlastňovacími zájmeny osobními (vaše, moje) a zvrátými (svoje/své).

Cvičení 2 a 3

Kam se zapisuje jméno a příjmení dítěte po jeho narození? Jaké další informace v rodném listu najdete? K čemu rodný list potřebujete?

Žáci se naučí potřebné podrobnosti o důležitém dokumentu, který možná nikdy neměli v ruce. Učitel může žákům ukázat svůj rodný list. Se staršími žáky je možné diskuzi rozvést o úlohu rodného listu při uzavírání sňatku a při narození dítěte.

Cvičení 4 a 5

Jaká jména byste dali svým dětem? Zjistěte informace o jménech, která jste uvedli ve cvičení 4. Podívejte se na příklad. Presentujte svým spolužákům informace, které jste našli.

Informace o jménech, jejich původ (*etymologie*) a tradovaný význam jsou pro lidi většinou velmi zajímavé. V tomto cvičení si žáci uvědomí, že jména mají původ, význam, odvozeniny, a učí se tak hravou formou uvažovat o jménech jako o specifických jednotkách jazyka. Pokročilé žáky je možné upozornit na rozdíl mezi obecnými jmény (*apelativy*) a vlastními jmény (*proprii*, resp. v případě jmen osob *onymy*).

Cvičení 6

Používají lidé ve vašem okolí vaše jméno pouze v základní formě, nebo používají i nějaké jiné podoby? Doplňte k šipkám, jak vám lidé říkají.

Žáci si na osobním příkladu ukotvují chápání rozdílů mezi základní a domáckou podobou jména. Cvičení rozvíjí prostorové chápání vztahů.

Cvičení 7 a 8

Spojte různé podoby jednoho jména. Rozdělte jména ze cvičení 7 na dvě skupiny: základní podobu jména a domáckou podobu jména.

Cvičení rozvíjí chápání rozdílů mezi základní a domáckou podobou jména, žáci si v něm cvičí orientaci v heslovitém přehledu a uvědomují si slovtvornou souvislost slov. Cvičení rozvíjí schopnost vizuální fixace slov.

Cvičení 9

Podívejte se na tři domácké podoby jmen. Jaké jsou základní podoby těchto jmen?

Cvičení podporuje slovtvornou produkci a vede žáky k uvědomění, že u různých jmen může být domácká podoba stejná.

Cvičení 10

Ve kterých situacích používáte základní podobu svého jména?

Žáci se v tomto cvičení nepřímo učí, co je to komunikační situace a jaký jazykový kód se se kterou situací většinou pojí.

Cvičení 11 a 12

Podívejte se na sloupeček slov pod sebou. Proč jsou právě tato slova napsaná takto? Napište svoje jméno jako ve cvičení 11. Použijte jednotlivá písmena svého jména k označení vlastností, které vás nejlépe vystihují, a představte se tak ostatním.

Cvičení rozvíjí hravou formou jazykovou kreativitu a procvičují také slovní zásobu na téma lidské vlastnosti / povaha.

Akrostich je původně báseň, v níž počáteční písmena, slabiky nebo slova každého verše nebo sloky tvoří slovo, jméno nebo větu.

Klíč k vybraným cvičením

- Cvičení 1** Co je rodné jméno?
Rodné jméno (běžně též křestní jméno) je nedědičné osobní jméno. Křestní jméno se udělovalo při křtu dítěte.
- Cvičení 2** Kam se zapisuje jméno a příjmení dítěte po jeho narození?
Do rodného listu.
 Jaké další informace v tomto dokumentu najdete?
Jméno a příjmení dítěte, datum a místo jeho narození, rodné číslo a údaje o rodičích (jméno, příjmení, datum a místo narození).
 K čemu rodný list potřebujete?
Do doby vydání občanského průkazu (15 let) slouží dané osobě jako hlavní osobní doklad. Je podkladem pro vydání oddacího listu.

- Cvičení 7 a 8** Spojte různé podoby jednoho jména.
 Rozdělte jména na dvě skupiny: základní podobu jména a domáckou podobu jména.

Základní podoba jména	Domácká podoba jména
Jiří	Jirka
Jan	Honza
Petr	Pěťá
Marie	Maruška
Josef	Pepa
Jaromír	Jarda
Miroslav	Míra
Anna	Anička
Václav	Vašek
Michal	Miša
Kateřina	Katka
Jakub	Kuba
Alena	Ája
Adéla	Áďa
Martina	Marťa
Antonín	Tonda
Barbora	Bára
Viktorie	Viki

- Cvičení 9** Podívejte se na tři domácké podoby jmen. Napište, jaké jsou základní podoby těchto jmen.
Kája: Karel, Karla, Karolína
Marti: Martin, Martina, Marta
Pája: Pavel, Pavla, Pavlína
- Cvičení 10** Ve kterých situacích používáte základní podobu svého jména? Vymyslete každý alespoň dvě situace.
Na úřadě, na policii, na poště, u lékaře, u soudu, u přijímacích zkoušek na SŠ aj.
- Cvičení 11** Podívejte se na sloupeček slov pod sebou. Proč jsou právě tato slova napsaná takto?
Počáteční písmena každé řádky (názvu vlastnosti) tvoří rodné jméno – jedná se o tzv. akrostich.
 Které jméno najdete v těchto slovech schované? **Veronika**